

Grzegorz WASZKIEWICZ*

ZADŁUŻENIE PUBLICZNE A KONIUNKTURA GOSPODARCZA

Zarys treści: Współczesne finanse publiczne, oprócz istnienia nierównowag na rachunkach budżetowych, cechuje wyraźna tendencja do zadłużania się, jednakże kreacja długu nie może być traktowana jako recepta na wszystkie niedomagania gospodarki. Celem podjętych rozważań jest zwrócenie szczególnej uwagi na trwale narastający dług publiczny, który mimo to jest traktowany jako wskaźnik uzupełniający¹ (dostarczający dodatkowych informacji o kondycji makroekonomicznej kraju) lub zupełnie niedoceniany². Nie zmienia to jednak faktu, że notowane w ostatniej dekadzie przyrosty zadłużenia państw europejskich pozwalają postawić tezę, że wartość długu publicznego rośnie w oderwaniu od koniunktury gospodarczej, co skłania do wyjaśnienia zależności pomiędzy wartością zadłużenia a tempem wzrostu produktu krajowego brutto (PKB), która tylko pozornie wydaje się być oczywista. Z tego powodu warto zastanowić się nad problemem narastającego długu publicznego, w tym rzeczywistego wpływu tempa wzrostu gospodarczego na to zjawisko, a zwłaszcza trudności w transferowaniu efektów ożywienia gospodarczego na stan zadłużenia państwa.

Słowa kluczowe: koniunktura gospodarcza, zadłużenie publiczne, deficyt budżetowy, wzrost PKB, rachunek budżetowy, paradoks niezrównoważonego budżetu.

* mgr Grzegorz Waszkiewicz, Uniwersytet Gdański

¹ Traktowanie sprawy relacji długu publicznego jako drugorzędnej ma uzasadnienie teoretyczne, gdyż przy niskich deficytach, a tym bardziej zrównoważonych finansach publicznych relacja długu do PKB automatycznie się obniża. Szerzej: A. Wernik, *Równowaga finansów publicznych a euro*, *Bank i Kredyt*, 40/2009, s. 50.

² Realne przyrosty zadłużenia niższe niż wzrost inflacji uważane za nieistotne. Szerzej: W. Gradoń, *Deficyt budżetowy i źródła jego finansowania w Polsce*, AE, Katowice 2004, s. 92. Jednakże wzrost cen podobnie jak wzrost zadłużenia publicznego może być efektem nieodpowiedzialnej polityki budżetowej, stąd paradoks wyjaśniania jednego zagrożenia, drugim.

Deficyt budżetowy i przyrost zadłużenia

Zadłużenie sektora publicznego wzrasta/spada w zależności od sytuacji budżetowej, tzn. w konsekwencji pojawiania się deficytów finansów publicznych, które wymagają bezwzględnego bilansowania w przeciągu roku rozliczeniowego (kalendarzowego). Przyczyną nierównowagi budżetu centralnego są utrzymujące się wysokie wydatki budżetowe (w tym na obsługę zadłużenia państwa³), które przekraczają rozporządzalne dochody. Istnienie deficytu na rachunku publicznym wymusza finansowanie luki dochodowej pożyczką publiczną w formie instrumentów dłużnych, czyli pokrywanie niedoborów budżetowych długiem publicznym, co stymuluje przyrost wartości zadłużenia państwa. Można zatem uznać, że poziom długu publicznego jest determinowany wielkością luki dochodowej budżetu⁴, której wyższa wartość generuje wyższe potrzeby pożyczkowe zgłaszane przez państwo na rynkach finansowych w kraju i za granicą.

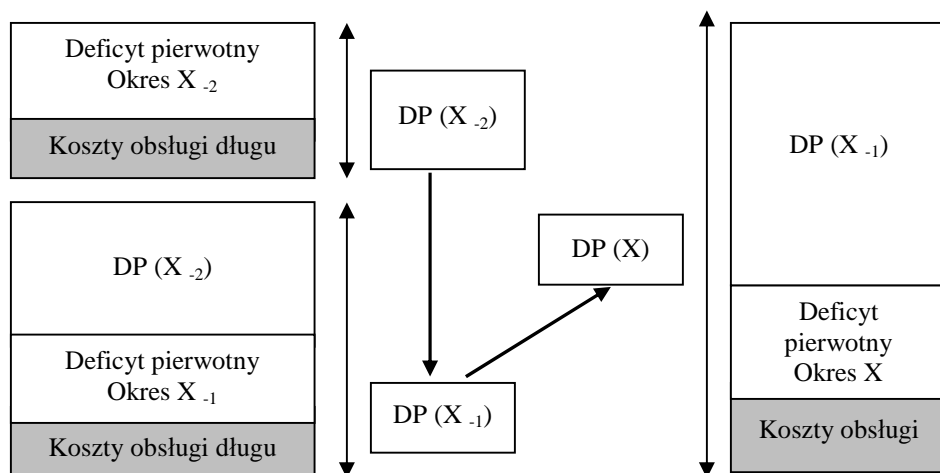
W obecnych realiach mechanizm kreujący dług publiczny składa się z dwóch czynników, a mianowicie pierwotnego deficytu finansów publicznych⁵ i kosztów obsługi długu publicznego. Osobne traktowanie kosztów obsługi zadłużenia pozwala wyartykułować przyrost płatności z tego tytułu, których wzrost świadczy o rosnącym zadłużeniu lub spadającej wiarygodności kraju. Rysunek 1 prezentuje mechanizm przyrostu wartości długu publicznego. W pierwszym okresie nie posiadamy zadłużenia publicznego, a jedynie deficyt pomiędzy dochodami i wydatkami pierwotnymi na rachunku budżetowym. Wspomniana nierównowaga pierwotna finansów publicznych z okresu X_{-2} wymaga sfinansowania poprzez pożyczkę, której obsługa generuje pewne koszty. Dług publiczny z okresu DP (X_{-2}) będzie zatem sumą nierównowagi pierwotnej X_{-2} i kosztów jej obsługi. Uwzględniając symetryczną (porównywalną) wielkość nierównowagi w roku kolejnym (X_{-1}), a także podobne koszty związane z obsługą zadłużenia publicznego za okres X_{-1} , zauważa się, że DP (X_{-1}) rośnie w stosunku do DP (X_{-2}) – przy czym koszty obsługi długu w okresie X_{-1} są wyższe niż w poprzednim, ponieważ składają się z płatności wygenerowanych w X_{-2} oraz obecnie. Tak samo dzieje się w kolejnym okresie, gdyż do

³ Koszty obsługi długu pochłaniały w 2008 r.: w Niemczech – 2,3% PKB; Szwecji – 0,5% PKB; Hiszpanii – 1,0% PKB, Portugalii – 3,0% PKB; Polsce – 2,0% PKB. Źródło: OECD Economic Outlook, no. 86, 2009.

⁴ A. Wernik, *Finanse publiczne*, PWE, Warszawa 2007, s. 106.

⁵ Skorygowana o koszty obsługi długu publicznego (płatności odsetkowe, dyskonta, prowizje) różnica pomiędzy wydatkami i dochodami budżetu. Szerzej: W. Ziółkowska, *Finanse publiczne, Teoria i zastosowanie*, WSB, Poznań 2005, s. 242.

istniejącego długu publicznego dochodzi dalsza kreacja zadłużenia umożliwiająca pokrycie kolejnego deficytu (X_{-1}), a także wydatki na jego obsługę.

Rysunek 1. Mechanizm kreujący poziom długu publicznego

Figure 1. Mechanism of creating public debt

Źródło: Opracowanie własne

Source: Own compilation

Jeżeli w kolejnym roku (X) deficyt pierwotny będzie identyczny jak w roku (X_{-1}) łatwo można dostrzec skalę przyrostu wielkości długu publicznego. Reasumując, istnienie długu publicznego wiąże się z podwójnym obciążeniem, na które składa się konieczność spłaty pożyczonego kapitału oraz wymóg płacenia bieżących odsetek wierzycielom⁶. Z tych względów zadłużenie publiczne ma charakter makroekonomiczny i wpływa na funkcjonowanie całej gospodarki prowadząc m.in. do obniżania tempa wzrostu gospodarczego, wyższych kosztów obsługi zadłużenia i w rezultacie, do wpadnięcia państwa w pułapkę zadłużenia, która może zakończyć się jego bankructwem⁷.

⁶ A. Wernik, *Finanse...*, s. 115.

⁷ L. Oręziak, *Pakiety ratunkowe oraz ich wpływ na finanse publiczne i stabilność rynków finansowych*, Artykuł przygotowany na konferencji SGH, 2010.

Wielkość dysproporcji wydatkowo-dochodowej a wzrost gospodarczy

Wartość luki dochodowej ma charakter procykliczny⁸, tzn. jest uzależniona od fazy cyklu koniunkturalnego. Po pierwsze, w dobie wysokiego tempa wzrostu gospodarczego wydatki budżetowe są automatycznie ograniczane, zwłaszcza w sferze socjalnej. Dzieje się tak, gdyż rozwijająca się gospodarka stymuluje wzrost produkcji, zatrudnienia i płac, a także popytu na towary i usługi. Tym sposobem spada poziom wydatków socjalnych i społecznych, m.in. poprzez ograniczanie ilości zasiłków dla bezrobotnych, dopłat do pensji minimalnej. Wszystkie opisane rezultaty ożywienia gospodarczego w gospodarce realnej przekładają się na zmniejszony poziom wydatków budżetowych, a zaoszczędzone środki można spożytkować na inne cele, np. inwestycyjne lub zakumulować na równowagę budżetu w okresie dekonunktury. Po drugie, obniżeniu wydatków towarzyszy wzrost podatków zarówno bezpośrednich, jak i pośrednich. Wzrost dochodów podatkowych z tytułu podatków bezpośrednich wynika z przyrostu liczby zatrudnionych oraz z rosnącej podstawy opodatkowania – przechodzenia podatników do wyższej grupy podatników (wyższy próg podatkowy). Wpływy z podatków pośrednich również rosną, ponieważ wraz ze wzrostem płac i zatrudnienia rośnie poziom konsumpcji. W rezultacie prowadzi to do ustabilizowania lub spadku wydatków i jednocześnie do wzrostu dochodów budżetowych, czyli do spłaszczenia się luki dochodowej, a nawet do nadwyżki na rachunku publicznym. Efektem zmniejszenia się dysproporcji pomiędzy wydatkami i dochodami budżetu jest obniżenie wartości deficytu budżetowego, a to zgodnie z wcześniejszymi założeniami ogranicza potrzeby pożyczkowe państwa. Mniejsze potrzeby pożyczkowe w danym okresie rozliczeniowym powinny wstrzymać tempo przyrostu długu publicznego, co dodatkowo potwierdza fakt, że w rzeczywistości przyrosty długu są niższe od wartości deficytów, gdyż nierównowaga może być częściowo finansowana dochodami z prywatyzacji lub środkami stanowiącymi nadwyżki finansowe w latach poprzednich⁹ w przypadku pomniejszych jednostek budżetowych.

Odmierna sytuacja ma miejsce w czasie spowolnienia gospodarczego. Ograniczana produkcja prowadzi do rosnących kosztów jednostkowych, a w ślad za tym do zwolnień pracowników (czasowych bądź definitywnych) i obniżania płac. W rezultacie obniża się popyt wewnętrzny, jeden z głównych bodźców wzrostu gospodarczego. W sferze budżetowej zaczynają działać

⁸ Rozsądnym zabezpieczeniem przed cyklicznością nierównowag jest posiadanie nadwyżek z lat poprzednich lub generowanie dodatkowych dochodów, np. z prywatyzacji majątku państwowego.

⁹ A. Wernik, *Finanse...*, s. 106.

automatyczne stabilizatory koniunktury (np. zasiłki socjalne), ale gdy to nie wystarcza do ustabilizowania gospodarki władze państwowe, w dobie rosnących wydatków i zmniejszonych wpływów budżetowych, są zmuszone do innych działań. Doświadczenia państw europejskich (i nie tylko) w warunkach ostatniego kryzysu pokazały, że z dwóch dostępnych kierunków reagowania, przywracanie koniunktury gospodarczej realizowano zgodnie z zaleceniami keynesistów¹⁰. Podczas kryzysu rozkwit przeżyła aktywna polityka budżetowa (paradoks niezrównoważonego budżetu) pod postacią wzmoczonych wydatków publicznych, w dużej mierze dyskrecjonalnych, które oddziaływały na wybrane branże gospodarki celem stymulowania popytu, produkcji i wzrostu gospodarczego, co podniosło poziom deficytu finansów publicznych, dążąc jednocześnie do przezwyciężenia kryzysu.

Reasumując, w fazie ekspansji¹¹ cyklu gospodarczego, istnieje niższa presja na wzrost wartości zadłużenia publicznego, podczas gdy w fazie spadku ten nacisk zdecydowanie wzrasta wraz z głębokością recesji, czasem jej trwania i zasięgiem.

Poziom i wartość zadłużenia a zmiany koniunktury w wybranych krajach europejskich; 2003-2010

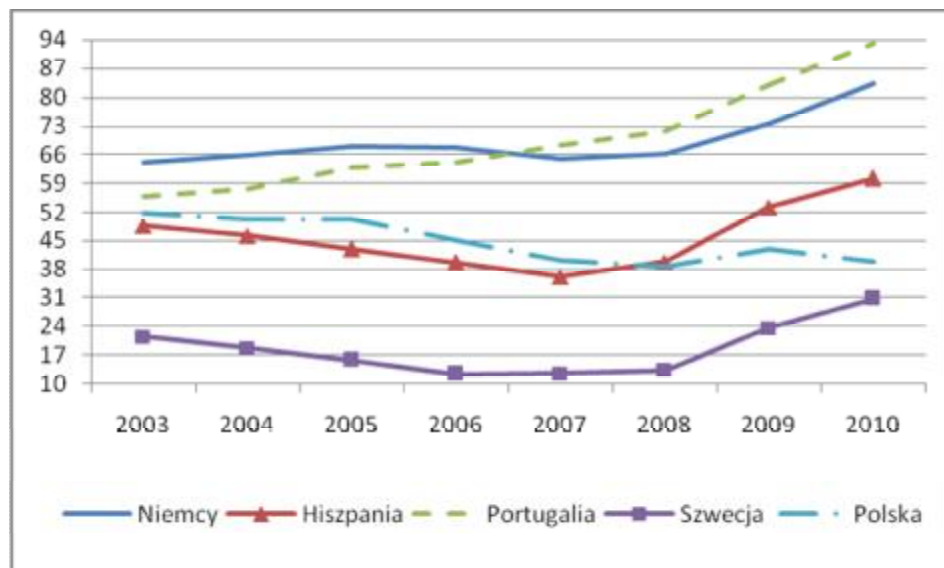
W celu określenia tempa zmian w wartości zadłużenia publicznego i ich skorelowania z koniunkturą gospodarczą posłużono się przykładem wybranych krajów europejskich (tj. Niemcy, Hiszpania, Portugalia, Polska i Szwecja), które prezentują odmienny poziom rozwoju gospodarczego. Zwrócono uwagę na kształtowanie się wielkości długu w stosunku do PKB, co prezentuje rysunek 2.

Na podstawie rysunku 2 można analizowane kraje zaszeregować do czterech grup. Przykład Portugalii bezwzględnie wskazuje na ciągły i wyraźny wzrost zadłużenia w stosunku do PKB, na co złożył się najniższy wzrost gospodarczy wśród prezentowanych państw oraz problemy finansów publicznych zakończone dwukrotnie wszczynaną procedurą nadmiernego deficytu i nieudanymi próbami ich konsolidacji. Zupełnie przeciwną sytuację obserwowano w Szwecji, gdzie notowano ciągły spadek poziomu zadłużenia względem PKB, które przejściowo niewiele wzrosło w czasie kryzysu. Po roku 2007 procentowy udział zadłużenia w odniesieniu do PKB, wzrósł również w Hiszpanii, ale

¹⁰ Deficyt budżetowy jako czynnik pobudzania wzrostu gospodarczego w teorii efektywnego popytu. Szerzej: J. Osiatyński, *Finanse publiczne, ekonomia i polityka*, PWN, Warszawa 2006, s. 66-68.

¹¹ Przyjęte etapy cyklu koniunkturalnego za: S. Marciniak, *Makro i Mikroekonomia, Podstawowe problemy*, PWN, Warszawa 2006, s. 452, 460.

w tym przypadku nie powrócił już do pierwotnego poziomu, lecz poszybował wyraźnie w górę. Przebieg krzywej obrazującej relację dług – PKB w Niemczech i w Polsce można uznać za bardzo zbliżony. Trend wzrostowy, aczkolwiek kontrolowany, do 2007 r., a następnie wyraźne pogorszenie, choć skala przyrostu długu była zdecydowanie niższa niż w Hiszpanii.

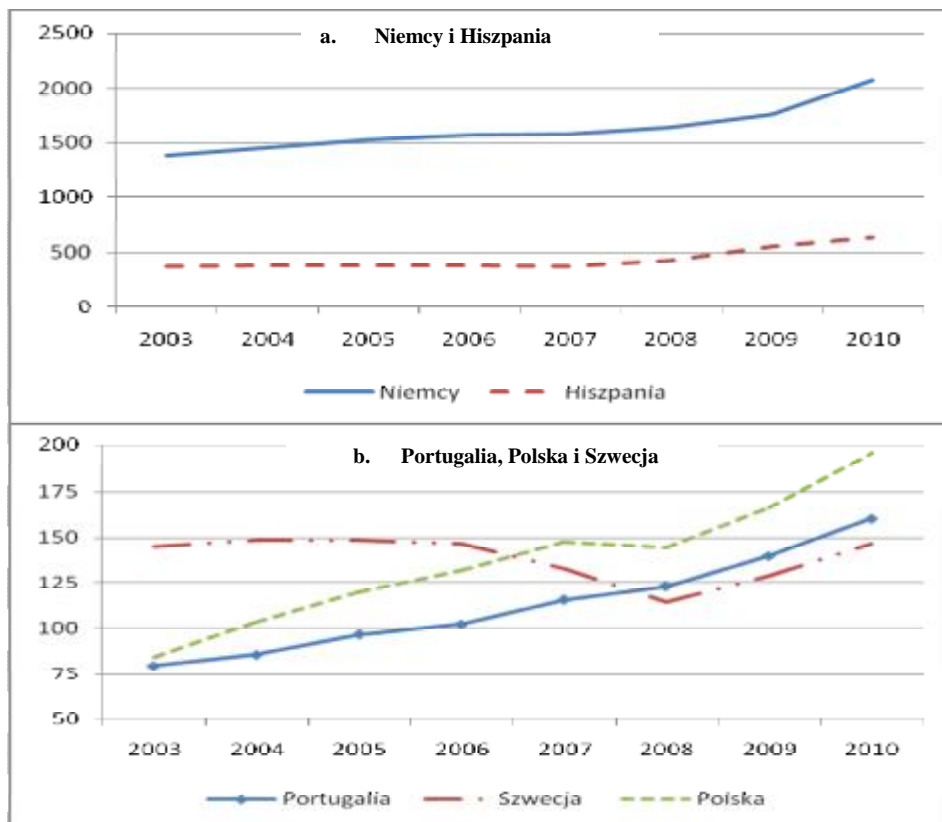
Rysunek 2. Zmiany poziomu zadłużenia publicznego w wybranych krajach europejskich; 2003-2010 (% PKB)

Figure 2. Changes of public debt level in selected European countries; 2003-2010 (% GDP)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Eurostat database (12.05.2011)

Source: Own compilation on the basis of: Eurostat database (12.05.2011)

Charakter wskaźnika zadłużenia (dług – PKB) sprawia, że łatwo ukryć rzeczywiste rozmiary długu publicznego zwłaszcza w okresach wysokiego tempa wzrostu gospodarczego. Jednakże dynamika wzrostu gospodarczego może również spaść pomiędzy dwoma okresami rozliczeniowymi, podczas gdy wartość zadłużenia pozostanie na stałym poziomie, co doprowadzi do zamazania kierunku rzeczywistych modyfikacji. Dlatego też, ażeby dokładniej uchwycić trend zmian bezwzględnej wartości długu publicznego, należy przeanalizować jego przeobrażenia w oderwaniu od przyrostów PKB (rysunek 3), tym bardziej wysokich, a takie notowano w krajach europejskich w latach poprzedzających kryzys finansowy.

Rysunek 3. Zmiany wartości zadłużenia publicznego w wybranych krajach europejskich; 2003-2010 (w mld euro)

Figure 3. Changes of public debt value in selected European countries; 2003-2010 (mld euro)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Eurostat database (12.05.2011)

Source: Own compilation on the basis of: Eurostat database (12.05.2011)

Szczegółowa analiza danych na rysunku 3 prowadzi do wniosku, że w Niemczech, Polsce i w Portugalii dług w ujęciu wartościowym wzrastał permanentnie, w Hiszpanii jedynie w okresie kryzysu gospodarczego, podczas gdy w Szwecji zadłużenie było ciągle monitorowane i kontrolowane. Można zatem stwierdzić, że wartość zadłużenia publicznego może ciągle wzrastać. Co stwarza pytanie „czy w 3 spośród 5 badanych krajów panowała ciągła dekonunktura gospodarcza?”. Analizując dane z tabeli 1 można dostrzec, że tempo wzrostu gospodarczego było wyższe od zera we wszystkich krajach, co pozwala domniemywać, że wzrost zadłużenia publicznego nie jest bezpośrednio skorelowany z tempem wzrostu.

Zaprezentowane dane (tabela 1) w przypadku Niemiec, Polski i Portugalii potwierdzają coroczny wzrost zadłużenia publicznego bez względu na stan finansów publicznych i wysokie tempo wzrostu gospodarczego. Hiszpania z kolei, jako kraj charakteryzujący się modelowym zbilansowaniem finansów publicznych do 2007 r. włącznie, doświadczyła eksplozji zadłużenia wraz z nadejściem kryzysu, zwłaszcza w efekcie zmniejszenia napływu kapitału obcego i aplikowania gospodarce coraz większych wartościowo pakietów antycyklicznych¹².

Tabela 1. Nierównowaga budżetowa, zadłużenie publiczne i tempo wzrostu gospodarczego w wybranych krajach europejskich; 2003-2010

Table 1. Budgetary imbalance, public debt and economic growth in selected European countries; 2003-2010

Kraj		Rok	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Hiszpania	GDP (%)		3,1	3,3	3,6	4,0	3,6	0,9	-3,7	-0,1
	Deficyt (% PKB)		-0,2	-0,3	1,0	2,0	1,9	-4,2	-11,1	-9,2
	Dług (% PKB)		48,7	46,2	43	39,6	36,1	39,8	53,3	60
Niemcy	GDP		-0,2	1,2	0,8	3,9	2,7	0,9	-3,7	-0,1
	Deficyt		-4,0	-3,8	-3,3	-1,6	0,3	0,1	-3,0	-3,3
	Dług		63,9	65,8	68	67,6	64,9	66,3	73,5	83,2
Szwecja	GDP		2,3	4,2	3,2	4,3	3,3	-0,6	-5,3	5,5
	Deficyt		-1,0	0,6	2,2	2,3	3,6	2,2	-0,7	0
	Dług		51,7	50,3	50,4	45	40,2	38,8	42,8	39,8
Portugalia	GDP		-0,9	1,6	0,8	1,4	2,4	0	-2,5	1,3
	Deficyt		-3,0	-3,4	-5,9	-4,1	-3,1	-3,5	-10,1	-9,1
	Dług		56	57,6	62,8	64	68,3	71,6	83	93
Polska	GDP		3,9	5,3	3,6	6,2	6,8	5,1	1,7	3,8
	Deficyt		-6,2	-5,4	-4,1	-3,6	-1,9	-3,7	-7,3	-7,9
	Dług		47,1	45,7	47,1	47,7	45	47,1	50,9	55

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Eurostat database (12.05.2011)

Source: Own compilation on the basis of: Eurostat database (12.05.2011)

¹² Economic recovery plan, szerzej: http://ec.europa.eu/regional_policy/funds/recovery/ (11.04.2011)

Najlepsza sytuacja pod względem zmian w poziomie zadłużenia publicznego charakteryzowała Szwecję, gdzie pomimo wyraźnego spadku wzrostu gospodarczego w latach 2008-2009 udało się utrzymać pod kontrolą nierównowagę finansów publicznych, co zaowocowało niewielkim wzrostem zagregowanej wartości długu publicznego. Można nawet zauważyć, że spadek koniunktury został zaabsorbowany przez finanse publiczne, czego nie udało się uczynić, mimo wyraźnych prób, w Hiszpanii. Różnica pomiędzy gospodarką hiszpańską i szwedzką wynikała m.in. ze skali powiązań z krajami, w których kryzys odbił się najszerzym echem, a także z wysokiego uzależnienia kraju iberyjskiego od sektora bazującego na kredycie¹³ i kapitale obcym – branży budowlanej¹⁴.

Teoretyczne powiązanie: wyższa koniunktura – niższy dług ma warunkowy charakter i zależy od kierunku prowadzonej polityki ekonomicznej w danym kraju. Doświadczenia analizowanych państw wskazują bowiem na występowanie sytuacji, w których stosunkowo wysoki wzrost gospodarczy nie przekładał się w żaden sposób na stan rachunku finansów publicznych i jego saldo, a tym samym nie prowadził do stabilizowania wartości zadłużenia publicznego (Polska – wysoki wzrost PKB i wysoka luka budżetowa, Niemcy i Portugalia – niewysoki wzrost gospodarczy i przyrosty zadłużenia). Co więcej, reakcja państw na kryzys doprowadziła do reorientacji zależności koniunktury – długa, w efekcie, dług stał się stymulatorem koniunktury.

Wnioski

Zaprezentowana skrótowa analiza problemu narastającego długu publicznego w krajach europejskich pozwala wyartykułować kilka spostrzeżeń, które świadczą o potrzebie badań korelacji, jaka zachodzi na linii dług publiczny – poziom deficytu budżetowego – tempo wzrostu gospodarczego.

Niepokojącą oznaką problemów zadłużeniowych jest fakt, że dług publiczny w większości krajów wzrasta niezależnie od poziomu rozwoju gospodarczego oraz panującej koniunktury gospodarczej, co potwierdzałoby postawioną tezę o niejednoznaczności powiązań pomiędzy kreacją długu i tempem wzrostu gospodarczego. Brak jasnego kierunku oddziaływania wzrostu gospodarczego na wartość luki wydatkowo-dochodowej wynika z istnienia bufora, jaki stanowi realizowana polityka budżetowa (wydatkowa) w poszczególnych krajach, przekładająca się na poziom luki dochodowej. Jeżeli dodatkowe dochody wpływające do kasy państwowej w okresie prosperity nie służyły zmniejszaniu

¹³ Procykliczny charakter podaży kredytu zwiększa prawdopodobieństwo wystąpienia kryzysu finansowego (model kryzysu finansowego Minsky'ego). Szerzej: W. Nawrot, *Globalny kryzys finansowy*, CeDeWu, Warszawa 2009, s. 129.

¹⁴ *Bańka po hiszpańsku*, *Gazeta Wyborcza* z dn. 09.05.2011.

przyszłych potrzeb pożyczkowych i nie kreowały nadwyżki budżetowej, a przedradzały się natychmiastowo w kolejne wydatki, dług publiczny narastał. Można więc domniemywać, że wpływ dobrej koniunktury na zadłużenie publiczne zależy od restrykcyjności polityki wydatkowej rządu. Sam fakt wystąpienia wzrostu gospodarczego stwarza jedynie warunki do zacieśniania polityki wydatkowej i obniżania poziomu zadłużenia, ale nie gwarantuje jego spadku.

Warto również pamiętać, że w okresie dekonunktury gospodarczej, dług publiczny nadmiernie wzrósł, ale nie jako rezultat spadającej koniunktury gospodarczej, lecz jako koszt narzędzi budżetowych (pakiety stabilizacyjne) stosowanych do zwalczania problemów makroekonomicznych (np. bezrobocie) i przywracania tempa wzrostu gospodarczego. Warto także dodać, że wysoki i rosnący dług publiczny będzie ograniczał wykorzystanie keynesowskich metod ożywiania koniunktury w przyszłości, ponieważ po pierwsze, zawęży możliwości absorpcyjne polityki budżetowej, gdyż bieżące potrzeby finansowe prowadzą do drenowania rynków finansowych poprzez kolejne emisje bonów i obligacji skarbowych (konieczność oferowania jeszcze wyższych dochodowości w przyszłości), po drugie, zbliża się do maksymalnych granic zadłużenia publicznego (możliwość kreowania zadłużenia wyższego niż określone w Ustawie Zasadniczej¹⁵ będzie wymagać czasu i zmian w aktach prawnych).

Bibliografia

1. Gradoń W., *Deficyt budżetowy i źródła jego finansowania w Polsce*, AE, Katowice 2004.
2. Marciniak S., *Makro- i Mikroekonomia, Podstawowe problemy*, PWN, Warszawa 2006.
3. Nawrot W., *Globalny kryzys finansowy*, CeDeWu, Warszawa 2009.
4. OECD Economic Outlook, no. 86, 2009.
5. Oręziak L., *Pakiety ratunkowe oraz ich wpływ na finanse publiczne i stabilność rynków finansowych*, Artykuł przygotowany na konferencji SGH, 2010.
6. Osiatyński J., *Finanse publiczne, ekonomia i polityka*, PWN, Warszawa 2006.
7. Stiglitz J. E., *Ekonomia sektora publicznego*, PWN, Warszawa 2004.
8. Wernik A., *Finanse publiczne*, PWE, Warszawa 2007.
9. Wernik A., *Równowaga finansów publicznych a euro*, *Bank i Kredyt*, 40/2009.
10. Ziółkowska W., *Finanse publiczne, Teoria i zastosowanie*, WSB, Poznań 2005.

¹⁵ Konstytucja RP, art. 216.

11. *Gazeta Wyborcza* z dn. 09.05.2011.
12. Artykuł 216 Konstytucji RP.
13. http://ec.europa.eu/regional_policy/funds/recovery/
14. http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/statistics/search_database

PUBLIC DEBT AND ECONOMIC CYCLE

The aim of this article is to present the problem of public debt, especially rising amount of this. This dangerous direction was observed for years and it accelerated in recession time. What is more, growing countries indebtedness is a sign of temporary public finance and it makes difficult to prevent the future crisis and shocks because it limits possibilities of budgetary policy. First part of this work was dedicated to describe correlation between economic cycle and level of public debt. In the second piece, there was highlighted fact that public indebtedness is rising irrespective to growing GDP, what may be very interesting to future research. Finally conclusion suggests that influence of GDP growth on indebtedness level depends on budgetary policy restrictiveness.

Keywords: economic situation, public debt, budget deficit, GDP growth, financial account, paradox of an unbalanced budget.